

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК У БАНКАХ

**Робоча програма
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017**

УДК 657.15:336.71(07.034)

Ф 59

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.

Протокол № 1 від 25.08.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: І. М. Чмутова

К. М. Азізова

Фінансовий облік у банках : робоча програма для студентів Ф 59 спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня : [Електронне видання] / уклад. І. М. Чмутова, К. М. Азізова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 49 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" денної форми навчання.

УДК 657.15:336.71(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2017

Вступ

Для успішного функціонування і розвитку банківського сектору в сучасних умовах вітчизняної економіки необхідне створення ефективного механізму управління. Активність функціонування цього механізму сприятиме формуванню інформаційної бази для прийняття стратегічних та оперативних управлінських рішень з урахуванням постійних змін зовнішнього середовища та внутрішніх можливостей банківської установи. Основний обсяг інформації для обґрунтування таких рішень продукує фінансовий облік як система, що включає сукупність правил, методик і процедур обліку для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передавання інформації про господарську діяльність банку зовнішнім користувачам, а також внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Важливе завдання фінансового обліку полягає в оптимізації способів підготовки і передачі інформації менеджерам усіх рівнів системи управління, для забезпечення своєчасності прийняття та реалізації управлінських рішень.

Бухгалтерська інформація дозволяє простежити активи, зобов'язання і капітал банку від моменту їх виникнення до моменту реалізації або погашення. Завдяки такому обліку керівництво банку може постійно простежувати перебіг його діяльності, зокрема й ризики, яким він піддається в процесі здійснення банківських операцій.

Отже, облік у банках – це інформаційна система для управління банком, яка є важливою складовою цього процесу.

Усі банківські операції потрібно простежувати від їх початку й впродовж усього періоду здійснення, до складання фінансових звітів. Загалом на практиці не існує схеми, що гарантує повну фінансову безпеку та стійкість банку. За цих умов вирішального значення набуває розумне регулювання банківської діяльності, що базується на правдивій бухгалтерській інформації та сприяє попередженню, а відтак і виключенню негативних процесів, до яких призводять неефективні управлінські рішення.

В сучасних умовах ставляться високі вимоги до рівня професійної підготовки спеціалістів для економічної сфери діяльності. Майбутній спеціаліст у галузі банківської справи, поряд із суто теоретичними, повинен володіти питаннями практичного характеру, насамперед, відносно здійснення процесу бухгалтерського обліку.

Навчальну дисципліну "Фінансовий облік у банках" віднесено до групи освітньо-професійних дисциплін підготовки бакалаврів за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" спеціалізації "Банківська справа".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	07 "Управління та адміністрування"	За вибором
Змістових модулів – 2	072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Рік підготовки
		4-й
Загальна кількість годин – 108		Семестр
		7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,6; самостійної роботи студента – 3,8	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції
		12 год
		Практичні, семінарські
		16 год
		Лабораторні
		16 год
		Самостійна робота
		64 год
Вид контролю		
		диференційований залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи для денної форми навчання становить 69 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування знань та практичних навичок щодо застосування принципів, прийомів і методів фінансового обліку в банку, набуття вмінь з підготовки й використання облікової інформації для аналітичної діяльності та обґрунтування управлінських рішень у банківському бізнесі.

Для досягнення мети поставлені такі **основні завдання**:

розкриття економічного змісту операцій у системі рахунків бухгалтерського обліку;

формування у студентів вміння визначати економічний вплив операцій банків на зміни у фінансовій звітності;

оволодіння студентами знань з основних правил оцінювання, обліку і відображення у звітності банків активів, зобов'язань і капіталу, впливу доходів і витрат банку на фінансовий результат;

вивчення методики підготовки й інтерпретації основних фінансових звітів;

вивчення правил користування обліковою інформацією в управлінні процесами формування власних і залучених коштів з метою ефективного їх використання.

Предметом навчальної дисципліни є функціонування банку як цілісної системи, яка функціонує в умовах ринкового середовища та виконує функції фінансового посередника на грошовому ринку.

Вивчення цієї навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Гроші і кредит", "Фінанси", "Банківська система", "Бухгалтерський облік".

У свою чергу, знання з цієї навчальної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Фінансовий менеджмент у банку", "Кредитний менеджмент", "Бюджетування у банках", "Платіжні системи", "Міжнародні розрахунки і валютні операції", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

обіг економічної інформації в системі фінансового обліку в банках;
особливості обліку операцій з готівковою іноземною валютою та банківськими металами;

основи організації фінансового обліку касових операцій в банку;

особливості обліку коштів на поточних рахунках та строкових коштів суб'єктів господарської діяльності;

принципи обліку коштів до запитання і строкових коштів фізичних осіб;

особливості обліку депозитних операцій;
основи обліку розрахунків під час використання різних форм платіжних інструментів;
основні правила обліку безготівкових розрахунків між клієнтами в межах одного банку і між банками;
характеристику рахунків, призначених для обліку капіталу банку;
основні правила обліку операцій, пов'язаних з формуванням капіталу, з власними акціями, з нарахуванням та виплатою дивідендів;
структуру капіталу та вимоги до його відображення у фінансовій звітності;
поняття і складові кредитної політики банку;
організацію обліку кредитних операцій банку;
сутність кредитних операцій та організацію кредитної роботи в банку;
характеристику операцій з цінними паперами та вимоги щодо відображення їх у звітності;
структуру відображення цінних паперів у Плані рахунків бухгалтерського обліку;
сутність і класифікацію цінних паперів та видів банківської діяльності на фондовому ринку;
структуру і характеристику 6-го і 7-го класу Плану рахунків бухгалтерського обліку;
особливості формування фінансового результату банку та прибутку до оподаткування;
вимоги МСБО та НП(С)БО до відображення доходів і витрат у фінансовій звітності;

ВМІТИ:

вести облік прибуткових та видаткових касових операцій банку;
вести облік підкріплення каси філії з каси банку, підкріплення каси одного банку з каси іншого банку, підкріплення каси банку з оборотної каси НБУ;
вести облік операцій з купівлі-продажу готівкової іноземної валюти;
обліковувати операції за поточними рахунками клієнтів банку;
відкривати депозитні рахунки;
вести облік погашення депозиту;
вести облік депозитних операцій в іноземній валюті та депозитів овернайт;

вести облік номіналу депозиту під час виплати процентів за період та авансом;

вести облік нарахування і сплати процентів за депозитом;

відобразити в обліку операції з застосуванням платіжних доручень;

вести бухгалтерські записи з відображення розрахунків платіжними вимогами та вимогами-дорученнями;

відобразити в обліку операції з розрахунковими чеками;

вести фінансовий облік операцій під час розрахунків акредитивами;

обліковувати операції з формування статутного фонду до реєстрації банку за тимчасовим рахунком;

вести облік сум несплаченого та сплаченого зареєстрованого статутного капіталу банку;

вести облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій;

обліковувати операції з викупу банком акцій власної емісії та їх подальшої реалізації;

вести облік операцій, пов'язаних із нарахуванням дивідендів та розрахунками з акціонерами;

вести облік отриманих та наданих кредитів, номінал кредиту, кредитного договору та зобов'язань з кредитування, гарантій та застави;

вести облік нарахованих доходів та витрат, пов'язаних з кредитною діяльністю;

вести облік операцій репо;

вести облік кредитних операцій, пов'язаних з вексельним обігом;

вести облік факторингових та лізингових операцій;

формувати та обліковувати резерви під кредитні ризики;

вести облік комісійних операцій з цінними паперами та з цінними паперами власного боргу;

відобразити в обліку придбання акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком та придбання боргових цінних паперів з дисконтом або з премією;

вести облік переоцінки цінних паперів у торговому портфелі, нарахування доходів за цінними паперами у торговому портфелі банку;

вести бухгалтерські записи з реалізації цінних паперів;

відобразити в обліку цінні папери на продаж за справедливою вартістю, собівартістю або амортизованою собівартістю;

вести облік придбання, переоцінки, нарахування доходів, реалізації цінних паперів в портфелі банку на продаж та до погашення;

вести облік зменшення корисності цінних паперів, формування резервів та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії;
 застосовувати методи обліку валютних операцій;
 застосовувати методику складання балансу банку;
 застосовувати методику складання звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними **компетентностями**, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ФОБ* 1	Відобразити в обліку готівкові кошти банку	Вести облік прибуткових та видаткових касових операцій банку
		Вести облік підкріплення каси філії з каси банку, підкріплення каси одного банку з каси іншого банку, підкріплення каси банку Національним банком
		Вести облік операцій з купівлі-продажу готівкової іноземної валюти
ФОБ 2	Оформляти відкриття та закриття поточних рахунків клієнтів та обліковувати розрахункові операції банку	Обліковувати операції за поточними рахунками клієнтів банку
		Відкривати депозитні рахунки
		Вести облік погашення депозиту
		Вести облік депозитних операцій в іноземній валюті та депозитів овернайт
		Вести облік номіналу депозиту під час виплати процентів за період та авансом
		Вести облік нарахування і сплати процентів за депозитом
		Відобразити в обліку операції з застосуванням платіжних доручень
Вести фінансовий облік операцій під час розрахунків акредитивами		
ФОБ 3	Відобразити в обліку операції зі складовими власного капіталу банку	Обліковувати операції з формування статутного фонду до реєстрації банку за тимчасовим рахунком
		Вести облік сум несплаченого та сплаченого зареєстрованого статутного капіталу банку

1	2	3
		<p>Вести облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій</p> <p>Обліковувати операції з викупу банком акцій власної емісії та їх подальшої реалізації</p> <p>Вести облік операцій, пов'язаних із нарахуванням дивідендів та розрахунками з акціонерами</p>
ФОБ 4	Відображати в обліку кредитні операції банку	<p>Вести облік отриманих та наданих кредитів, номінал кредиту, кредитного договору та зобов'язань з кредитування, гарантій та застави</p> <p>Вести облік нарахованих доходів та витрат, пов'язаних з кредитною діяльністю</p> <p>Вести облік операцій репо</p> <p>Вести облік кредитних операцій, пов'язаних з вексельним обігом</p> <p>Вести облік факторингових та лізингових операцій</p> <p>Формувати та облікувати резерви під кредитні ризики</p>
ФОБ 5	Відображати в обліку інвестиційні та комісійно-посередницькі операції банку	<p>Вести облік комісійних операцій з цінними паперами та з цінними паперами власного боргу</p> <p>Відображати в обліку придбання акцій та інші цінні папери з нефіксованим прибутком та придбання боргових цінних паперів з дисконтом або з премією</p> <p>Вести облік переоцінки цінних паперів у торговому портфелі, нарахування доходів за цінними паперами в торговому портфелі банку</p> <p>Відображати в обліку цінні папери на продаж за справедливою вартістю, собівартістю або амортизованою собівартістю</p> <p>Вести бухгалтерські записи з реалізації цінних паперів</p> <p>Вести облік придбання, переоцінки, нарахування доходів, реалізації цінних паперів у портфелі банку на продаж та до погашення</p> <p>Вести облік зменшення корисності цінних паперів, формування резервів та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії</p>
ФОБ 6	Складати фінансову звітність банку	<p>Застосовувати методика складання балансу банку</p> <p>Застосовувати методика складання звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів</p>

* Фінансовий облік у банках.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. А.1 додатка А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Облік основних активних і пасивних банківських операцій

Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках та опрацювання інформації в обліковій системі

1.1. Роль обліку в системі управління банком та його види.

Система обліку в банках. Характеристика, взаємозв'язок і відмінності фінансового, управлінського та податкового обліку. Основні принципи бухгалтерського обліку в банках.

1.2. Склад фінансової звітності банків України.

Визначення та цілі фінансової звітності. Класифікація фінансових звітів. Структура і зміст форм фінансової звітності: звіт про фінансовий стан (баланс); звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (звіт про фінансові результати); звіт про зміни у власному капіталі (звіт про власний капітал); звіт про рух грошових коштів. Облікові формули форм фінансової звітності. Вимоги до складання фінансової звітності.

1.3. Опрацювання інформації в обліковій системі.

Необхідність запису кожної банківської операції в термінах облікової моделі. Аналіз операцій для правильної реєстрації в системі бухгалтерського обліку. Класифікація бухгалтерських рахунків. Основи побудови та особливості Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України. Характеристика 1 – 9 класів Плану рахунків.

1.4. Характеристика принципів фінансового обліку в банках.

Основні принципи фінансового обліку, їх зміст та форми реалізації. Принцип нарахування та його практичне застосування.

Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами

2.1. Організація обліку касових операцій банку.

Види касових операцій банку. Організація касової роботи. Прибуткові та видаткові касові документи. Характеристика грошових коштів

та їх місце в балансі банку. Облік прибуткових та видаткових касових операцій банку.

2.2. Облік операцій з підкріплення каси банку готівкою.

Правила здійснення операцій з підкріплення готівкою. Характеристика рахунків дебіторської та кредиторської заборгованості за операціями з готівкою. Підкріплення каси філії з каси банку. Підкріплення каси одного банку з каси іншого банку. Підкріплення каси банку з каси НБУ. Здача надлишків готівки або зношених грошей установою банку.

2.3. Особливості обліку операцій з готівковою іноземною валютою.

Сутність обмінних операцій банків та нормативне забезпечення їх здійснення. Правила здійснення валютообмінних операцій. Технічні рахунки 3800 "Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів" та 3801 "Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів". Облік операцій з купівлі-продажу іноземної валюти.

Тема 3. Облік власного капіталу та депозитних операцій банку

3.1. Облік операцій з формування капіталу.

Порядок обліку операцій під час формування статутного фонду до реєстрації банку. Облік сум несплаченого та сплаченого зареєстрованого статутного капіталу банку. Облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій.

3.2. Облік операцій з власними акціями під час їх викупу і перепродажу, нарахування та виплати дивідендів.

Характеристика рахунку 5002 "Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)". Облік операцій з викупу банком акцій власної емісії та їх подальшої реалізації. Бухгалтерський облік операцій, пов'язаних із нарахуванням дивідендів та розрахунками з акціонерами (засновниками).

3.3. Облік банківських депозитів.

Зміст депозитних операцій. Види депозитів – до запитання і строкові. Порядок відкриття депозитних рахунків. Характеристика депозитних рахунків. Облік номіналу депозиту під час виплати процентів за період та авансом. Облік нарахування і сплати процентів за депозитом. Облік погашення депозиту. Облік депозитних операцій в іноземній валюті та депозитів овернайт.

Тема 4. Облік кредитних операцій банку

4.1. Сутність кредитних операцій. Документальне оформлення видачі кредиту.

Види банківського кредитування. Складання кредитного договору. Структура відображення кредитів у Плані рахунків бухгалтерського обліку.

4.2. Облік прямого банківського кредитування.

Облік номіналу кредиту. Облік кредитного договору та зобов'язань з кредитування. Облік гарантій та застави. Облік нарахованих доходів. Облік погашення кредиту.

4.3. Облік операцій кредитного характеру.

Характеристика операцій кредитного характеру. Сутність операцій репо та правила їх здійснення. Облік операцій репо. Сутність операцій з урахування векселів. Особливості вексельного кредиту. Відображення в обліку кредитних операцій, пов'язаних з вексельним обігом. Зміст і послідовність факторингових та лізингових операцій, бухгалтерські записи з їх відображення.

4.4. Облік формування та використання резервів під кредитні ризики.

Класифікація кредитних операцій за ступенем ризику (категорією якості): I група – немає ризику або ризик є мінімальним; II група – помірний ризик; III група – значний ризик; IV група – високий ризик; V група – реалізований ризик. Порядок формування резервів під кредитні ризики. Відображення на рахунках формування та використання резервів за кредитною заборгованістю.

Змістовий модуль 2

Облік інвестиційних вкладень банку та доходів і витрат

Тема 5. Облік операцій банку з цінними паперами

5.1. Облік цінних паперів у торговому портфелі банку.

Характеристика рахунків для обліку цінних паперів у торговому портфелі. Відображення в обліку придбання акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком та придбання боргових цінних паперів з дисконтом або з премією. Облік переоцінки цінних паперів у торговому портфелі. Нарахування доходів за цінними паперами у торговому портфелі банку. Бухгалтерські записи з реалізації цінних паперів.

5.2. Облік цінних паперів в портфелі банку на продаж та до погашення.

Відображення в обліку цінних паперів на продаж за справедливою вартістю, собівартістю або амортизованою собівартістю. Облік придбання, переоцінки, нарахування доходів, реалізації цінних паперів у портфелі банку на продаж та до погашення.

5.3. Облік зменшення корисності цінних паперів, формування резервів та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії.

Ознаки зменшення корисності цінних паперів. Правила відображення в обліку формування резервів під знецінення цінних паперів. Облік балансової вартості інвестицій в асоційовані і дочірні компанії.

5.4. Облік комісійних операцій з цінними паперами та цінними паперами власної емісії.

Сутність комісійних операцій банку з цінними паперами. Інкасування та доміциляція векселів. Облік операцій зі зберігання цінних паперів за дорученням клієнтів. Облік придбання цінних паперів за дорученням клієнтів. Облік боргових цінних паперів власного боргу. Особливості відображення дисконту і премії за цінними паперами власної емісії.

Тема 6. Облік фінансових результатів діяльності банку

6.1. Класифікація доходів та витрат банку.

Сутність процентних доходів і витрат; комісійних доходів і витрат; прибутків (збитків) від торговельних операцій; доходу у вигляді дивідендів; витрат на формування спеціальних резервів банку; доходів від повернення раніше списаних активів; інших операційних доходів і витрат; загальних адміністративних витрат; податку на прибуток; непередбачених доходів і витрат.

6.2. Загальні принципи відображення в бухгалтерському обліку доходів і витрат.

Визнання банком доходів і витрат із застосуванням принципу нарахування та відповідності. Закриття рахунків доходів та витрат на рахунки 5040 П "Прибуток звітного року" або 5041 А "Збиток звітного року".

6.3. Відображення в бухгалтерському обліку доходів банку.

Нарахування доходів за операціями в національній валюті та в іноземній валюті. Облік отримання банком коштів за раніше визнаними нарахованими доходами.

6.4. Відображення в бухгалтерському обліку витрат банку.

Облік нарахування процентних, комісійних та інших витрат у національній та іноземній валюті. Облік попередньої оплати (авансу) процентних, комісійних та інших витрат. Відображення в бухгалтерському обліку витрат на утримання персоналу (нарахування та сплата заробітної плати та прирівняних до неї платежів, нарахування та утримання обов'язкових зборів). Бухгалтерські записи з виплати та розрахунків за авансами, виданими працівникам банку під звіт (на відрядження та інші господарські витрати).

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання змістових модулів. Змістовий модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекційні	практичні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	само-стійна робота
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Облік основних активних і пасивних банківських операцій						
Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках та опрацювання інформації в обліковій системі	14	2	2	2	–	8

1	2	3	4	5	6	7
<i>Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами</i>	14	2	2	2	–	8
<i>Тема 3. Облік власного капіталу та депозитних операцій банку</i>	14	2	2	2	–	8
<i>Тема 4. Облік кредитних операцій банку</i>	14	2	2	2	–	8
Разом за змістовим модулем 1	56	8	8	8	–	32
Змістовий модуль 2. Облік інвестиційних вкладень банку та доходів і витрат						
<i>Тема 5. Облік операцій банку з цінними паперами</i>	14	2	2	2	–	8
<i>Тема 6. Облік фінансових результатів діяльності банку</i>	38	2	6	6	–	24
Разом за змістовим модулем 2	52	4	8	8	–	32
Усього годин за модулями	108	12	16	16	–	64

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Облік основних активних і пасивних банківських операцій			
<i>Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках та опрацювання інформації в обліковій системі</i>	<i>Тема семінарського заняття "Роль обліку в прийнятті рішень з питань бізнесу":</i> 1. Облік як інформаційна система управління. 2. Оброблення інформації в системі обліку. 3. Принципи та методи обліку в банках	0,5	Основна: [1; 2; 4 – 6]. Додаткова: [8; 10; 12]. Інформаційні ресурси: [20; 25]
<i>Тема 3. Облік власного капіталу та депозитних операцій банку</i>	<i>Тема семінарського заняття "Зміст депозитних операцій та характеристика депозитних рахунків":</i> 1. Сутність та види депозитних операцій. 2. Сучасні особливості ринку депозитних послуг. 3. Оформлення депозитних договорів	0,5	Основна: [2; 4; 7]. Додаткова: [12]. Інформаційні ресурси: [13; 19; 25]

1	2	3	4
Тема 4. Облік кредитних операцій банку	<p><i>Тема семінарського заняття "Особливості кредитування суб'єктів господарювання та фізичних осіб":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організація кредитної діяльності банку. 2. Етапи кредитного процесу. 3. Форми забезпечення повернення кредиту. 4. Методи мінімізації кредитних ризиків 	0,5	<p>Основна: [1; 2; 6; 7]. Додаткова: [10]. Інформаційні ресурси: [13; 25; 26]</p>
Змістовий модуль 2. Облік інвестиційних вкладень банку та доходів і витрат			
Тема 5. Облік операцій банку з цінними паперами	<p><i>Тема семінарського заняття "Структуризація цінних паперів як фондового інструменту":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види операцій банків з цінними паперами. 2. Методи оцінювання вартості цінних паперів 	0,5	<p>Основна: [2; 4; 6]. Додаткова: [10; 12]. Інформаційні ресурси: [16; 25]</p>
Усього годин		2	

Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з цієї навчальної дисципліни.

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1 Облік основних активних і пасивних банківських операцій	<i>Завдання 1.</i> Класифікація статей балансу на активи та зобов'язання. Складання балансу банківської установи	1	Основна: [1; 2; 4 – 6]. Додаткова: [8; 10; 12]. Інформаційні ресурси: [20; 25]
	<i>Завдання 2.</i> Складання фундаментальної облікової моделі, виходячи з залишків на рахунках	1	Основна: [1; 2; 4 – 6]. Додаткова: [8; 10; 12]. Інформаційні ресурси: [20; 25]
	<i>Завдання 3.</i> Практичне заняття "Визначення доходів та витрат банку методом нарахування"	1	Основна: [1; 2; 4 – 6]. Додаткова: [8; 10; 12]. Інформаційні ресурси: [20; 25]
	<i>Завдання 4.</i> Відображення в обліку приходних, видаткових касових операцій та операцій з підкріплення готівкою	1	Основна: [4; 6]. Інформаційні ресурси: [14; 15; 18; 25]
	<i>Завдання 5.</i> Облік залучення та погашення депозитів, нарахування та сплати процентів	1	Основна: [2; 4; 7]. Додаткова: [12]. Інформаційні ресурси: [13; 19; 25]
	<i>Завдання 6.</i> Відображення в обліку формування капіталу та сплати дивідендів за власними акціями	1	Основна: [3; 4 – 6]. Додаткова: [12]. Інформаційні ресурси: [16; 25]
	<i>Завдання 7.</i> Відображення в обліку видачі та погашення кредитів у розрізі клієнтів, строків, цільового характеру	1	Основна: [1; 2; 6; 7]. Додаткова: [10]. Інформаційні ресурси: [13; 25; 26]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 1 "Облік основних активних і пасивних банківських операцій"	2	Основна: [3 – 6]. Додаткова: [12]. Інформаційні ресурси: [16; 25]
Змістовий модуль 2 Облік інвестиційних вкладень банку та доходів і витрат	<i>Завдання 8.</i> Облік цінних паперів у портфелі банку та вкладень в асоційовані та дочірні компанії	1	Основна: [2; 4; 6]. Додаткова: [10; 12]. Інформаційні ресурси: [16; 25]
	<i>Завдання 9.</i> Облік цінних паперів власного боргу, емітованих банком	1	Основна: [2; 4; 6]. Додаткова: [10; 12]. Інформаційні ресурси: [16; 25]
	<i>Завдання 10.</i> Облік формування фінансового результату діяльності банку і розподілу прибутку	1	Основна: [4 – 6]. Додаткова: [10]. Інформаційні ресурси: [13; 20; 25]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 2 "Облік інвестиційних вкладень банку та доходів і витрат"	2	Основна: [4 – 6]. Додаткова: [10]. Інформаційні ресурси: [13; 20; 25]
Разом годин за змістовими модулями		14	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1 Облік основних активних і пасивних банківських операцій

Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках та опрацювання інформації в обліковій системі

Рівень 1. Знайдіть помилки у класифікації:

№	Рахунки	Помилкові
1	Кореспондентський рахунок в НБУ	Зобов'язання
2	Інвестиційні цінні папери в портфелі банку	Активи
3	Кошти в розрахунках суб'єктам господарювання	Зобов'язання
4	Банкноти та монети в касі банку	Активи
5	Субординований борг	Капітал
6	Кредити, надані банкам	Активи
7	Резервні фонди	Зобов'язання
8	Господарські матеріали на складі	Активи
9	Автомобілі спецпризначення	Капітал
10	Кошти Державного Казначейства України	Активи
11	Облігації, емітовані банком	Активи
12	Збиток минулих років	Зобов'язання
13	Банківські метали в касі банку	Активи
14	Акції в портфелі банку на продаж	Капітал
15	Короткострокові депозити суб'єктам господарювання	Активи
16	Основні засоби	Зобов'язання
17	Заборгованість клієнтів за векселями	Активи
18	Кредити, які надані суб'єктам господарювання	Зобов'язання
19	Кредити, які отримані від інших банків	Зобов'язання

Рівень 2. У процесі створення ПАТ "Супербанк" було випущено 2 000 акцій номіналом по 2 000 грн, які були реалізовані по 2 500 грн за акцію. Банк отримав міжбанківський кредит 01.12.2015 р. у сумі 2 000 000 грн під 15 % річних строком на 2 місяці. Процент за кредитом виплачуються банком 1 раз у кінці строку кредитування. Також банк здійснив таку операційну діяльність:

залучив депозити на суму 10 000 000 грн;

отримав доходи у сумі 3 500 000 грн;

витрати банку (включаючи проценти за кредит за 2 місяці) у сумі 650 000 грн;

надав кредити клієнтам – 10 000 000 грн;

розмістив кошти на коррахунку в НБУ – 305 000 грн;

вклав кошти у цінні папери – 9 000 000 грн;

сплатив податок на прибуток – 620 000 грн.

Необхідно скласти бухгалтерський баланс та звіт про фінансові результати. Кінець звітного періоду 31.12.2015 р.

Рівень 3. Заповнити табл. 6.2. Продемонструвати вплив операцій банку на фундаментальну облікову модель. Використати позначки "+" або "-" для позначення величин. Знайти розмір активів, зобов'язань та капіталу на кінець періоду.

Таблиця 6.2

Господарські операції ПАТ "Акцепт-банк" (тис. грн)

Зміст операції	Активи	Зобов'язання	Капітал
Фінансовий стан на початок періоду, грн	2 000 000	1 000 000	1 000 000
1. Банком продано акції для збільшення статутного капіталу на 1 000 000 грн			
2. Прийнято готівкою 10 000 грн на вклади до запитання фізичних осіб			
3. Одержано готівкою 1 000 грн комісійних за надані банком послуги			
4. За грошовим чеком МП "Сатурн" видано 100000 грн готівкою на виплату зарплати			
5. Банком понесено 5 000 грн витрат, які сплачено готівкою			
6. Виплачено готівкою строковий вклад фізичній особі в сумі 10 000 грн			
Фінансовий стан на кінець періоду, грн			

Тема 4. Облік кредитних операцій банку

Рівень 1. Відобразити зміни в балансі за такими операціями:

Операція	А	З	К
Надано короткостроковий кредит в поточну діяльність фізичній особі готівкою			
Нараховані доходи за операцією 1			
Отримано довгостроковий кредит від банку "Альянс"			
Нараховані відсотки за операцією 3			
ПАТ "Весна" сплатило відсотки за довгостроковий кредит в поточну діяльність перерахуванням з поточного рахунку			
Заборгованість ПАТ "Британія" за фінансовим лізингом визнано простроченою			
Наданий кредит ПАТ "Квітка" за операцією РЕПО перерахуванням на поточний рахунок підприємства			
Сплачено комісію брокеру за операцією РЕПО готівкою			
Прострочена заборгованість ПАТ "Британія" погашена за рахунок резерву			
Довгостроковий кредит отриманий від банку "Крок" сплачено повністю			

Рівень 2. 5 березня 2015 року банк "Геракл" врахував вексель клієнта банку фізичної особи-підприємця М. М. Кроленко на суму 346 000 грн з дисконтом 7 %. Термін погашення векселя настає 17 березня 2015 року. Амортизація дисконту здійснена відразу після погашення векселя векселедавцем.

Відобразити бухгалтерські проведення за операціями банку:

Операція	Сума	Проведення
1. Врахування векселя		
2. Надання дисконту		
3. Отримання платежу за векселем		
4. Амортизація дисконту		

Рівень 3. ПАТ "Емітент" протягом операційного дня здійснені операції:

1. Наданий міжбанківський кредит ПАТ "Гарант" у сумі 2 000 000 грн на 1 місяць.

2. Нараховані доходи за міжбанківський кредит у сумі 50 000 грн.

3. Сплачені нараховані доходи за операціями РЕПО з суб'єктами господарювання у сумі 3 000 грн.

4. Довгостроковий кредит, наданий на будівництво ПАТ "Стелла" у сумі 500 000 грн, визнаний простроченим.

5. Нараховані доходи за кредитом, наданим ПАТ "Стандарт" за експортно-імпортними операціями у сумі 10 000 долл. США (офіційний курс НБУ складає 25 грн за 1 дол. США).

6. З поточного рахунку ПАТ "Крона" перераховані проценти за короткостроковим кредитом на будівництво – 4 000 грн.

7. Нараховані процентні доходи за короткостроковими іпотечними кредитами фізичних осіб – 16 000 грн.

Необхідно скласти бухгалтерські проведення.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторне заняття – це форма навчального заняття, за якої студент під керівництвом викладача особисто проводить імітаційні експерименти чи досліді з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень навчальної дисципліни. У ході лабораторних робіт студент набуває професійних компетенцій та практичних навичок роботи з комп'ютерним обладнанням відповідними програмними продуктами. За результатами виконання завдання на лабораторному занятті студенти оформляють індивідуальні звіти про його виконання та захищають ці звіти перед викладачем (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Перелік тем лабораторних занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Облік основних активних і пасивних банківських операцій			
<i>Тема 1.</i> Система бухгалтерського обліку в банках та опрацювання інформації в обліковій системі	<i>Завдання 1.</i> Складання фундаментальної облікової моделі. Складання балансу банку та визначення його структури. <i>Завдання 2.</i> Визначення впливу банківських операцій на стан активів, зобов'язань та капіталу	2	Основна: [1; 2; 4 – 6]. Додаткова: [8; 10; 12]. Інформаційні ресурси: [20; 25]
<i>Тема 2.</i> Облік операцій банку з готівковими коштами	<i>Завдання 3.</i> Визначення елементів звіту "Звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід" ("Звіту про фінансові результати"). <i>Завдання 4.</i> Складання бухгалтерських проведення за касовими операціями та визначення залишок готівки в касі на кінець дня	2	Основна: [4; 6]. Інформаційні ресурси: [14; 15; 18; 25]

1	2	3	4
Тема 3. Облік власного капіталу та депозитних операцій банку	Завдання 5. Визначення структури власного капіталу та зобов'язань банку	2	Основна: [2; 4; 7]. Додаткова: [12]. Інформаційні ресурси: [13; 19; 25]
Тема 4. Облік кредитних операцій банку	Завдання 6. Аналіз кредитного портфеля банку та відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку	2	Основна: [1; 2; 6; 7]. Додаткова: [10]. Інформаційні ресурси: [13; 25; 26]
Змістовий модуль 2. Облік інвестиційних вкладень банку та доходів і витрат			
Тема 5. Облік операцій банку з цінними паперами	Завдання 7. Розрахунок дисконту та премії за цінними паперами та відображення їх в обліку	2	Основна: [2; 4; 6]. Додаткова: [10; 12]. Інформаційні ресурси: [16; 25]
Тема 6. Облік фінансових результатів діяльності банку	Завдання 8. Визначення складу та структури доходів і витрат банку	6	Основна: [4 – 6]. Додаткова: [10]. Інформаційні ресурси: [13; 20; 25]
Усього годин		16	

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 59 % (64 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (108 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни;

підготовку до практичних, семінарських, лабораторних занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведено в табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Облік основних активних і пасивних банківських операцій				
<i>Тема 1.</i> Система бухгалтерського обліку в банках та опрацювання інформації в обліковій системі	1. Принципи побудови міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. 2. Міжнародні стандарти обліку та використання їх українськими банками. 3. Міжнародні організації з питань стандартизації обліку. Їх функції та взаємодія	8	Презентація результатів	Основна: [1; 2; 4 – 6]. Додаткова: [8; 10; 12]. Інформаційні ресурси: [20; 25]
<i>Тема 2.</i> Облік операцій банку з готівковими коштами	1. Заключення операційної каси. 2. Забезпечення збереження грошей. 3. Облік операцій з обслуговування фізичних осіб банкоматом	8	Письмова контрольна робота	Основна: [4; 6]. Інформаційні ресурси: [14; 15; 18; 25]

Закінчення табл. 8.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 3.</i> Облік власного капіталу та депозитних операцій банку	1. Джерела капіталу банку та їх облік. 2. Методи нарахування процентів за депозитом. 3. Види депозитних рахунків	8	Фронтальне опитування	Основна: [2; 4; 7]. Додаткова: [12]. Інформаційні ресурси: [13; 19; 25]
<i>Тема 4.</i> Облік кредитних операцій банку	1. Організація кредитного процесу в банку. 2. Форми забезпечення повернення кредиту. 3. Підготовка до модульної контрольної роботи	8	Модульна контрольна робота	Основна: [1; 2; 6; 7]. Додаткова: [10]. Інформаційні ресурси: [13; 25; 26]
Усього за змістовим модулем 1		32		
Змістовий модуль 2. Облік інвестиційних вкладень банку та доходів і витрат				
<i>Тема 5.</i> Облік операцій банку з цінними паперами	1. Облік операцій з цінними паперами за дорученням клієнтів. 2. Облік цінних паперів власного боргу	8	Презентація результатів	Основна: [2; 4; 6]. Додаткова: [10; 12]. Інформаційні ресурси: [16; 25]
<i>Тема 6.</i> Облік фінансових результатів діяльності банку	1. Правила обліку та класифікація рахунків обліку доходів і витрат банку. 2. Податковий облік та особливості оподаткування прибутку банків	24	Письмова контрольна робота. Фронтальне опитування	Основна: [4 – 6]. Додаткова: [10]. Інформаційні ресурси: [13; 20; 25]
Усього за змістовим модулем 2		32		

8.1. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Поясніть роль обліку в прийнятті рішень з питань бізнесу.
2. Дайте характеристику фінансового та управлінського обліку.
3. Дайте визначення та назвіть цілі фінансової звітності.
4. Дайте характеристику головних елементів та облікових формул фінансових звітів.
5. Назвіть фундаментальну облікову модель і визначте її елементи.
6. Назвіть рекомендовані форми управлінської звітності.
7. Поясніть необхідність запису банківських операцій в термінах фундаментальної облікової моделі.
8. Дайте класифікацію рахунків бухгалтерського обліку в банках.
9. Яку структуру має План рахунків банківських установ?

10. Охарактеризуйте класи Плану рахунків банків України.
11. Що таке аналіз операцій та їх реєстрація в системі бухгалтерського обліку?
12. Назвіть основоположні правила бухгалтерського обліку в банках.
13. Що таке умовності бухгалтерського обліку і що вони в себе включають?
14. Охарактеризуйте принципи бухгалтерського обліку.
15. Які обмеження бухгалтерського обліку ви можете назвати?
16. Дайте визначення облікової політики банку та її складових.
17. Розкрийте зміст методу нарахування як основоположного методу бухгалтерського обліку.
18. Як здійснюється організація обліку касових операцій банків?
19. Дайте характеристику рахунків, призначених для обліку готівкових коштів.
20. Визначте порядок здійснення прибуткових касових операцій.
21. Які прибуткові касові документи ви знаєте? Укажіть сферу використання кожного з них.
22. Які видаткові касові документи ви знаєте? Укажіть сферу використання кожного з них.
23. Як здійснюється облік прибуткових і видаткових касових операцій?
24. Визначте облікові процедури з підкріплення кас установ банку готівкою.
25. У чому полягають особливості обліку операцій з готівковою іноземною валютою?
26. Дайте визначення капіталу банку.
27. Назвіть і охарактеризуйте джерела капіталу.
28. Охарактеризуйте рахунки 5-го класу плану рахунків банків України.
29. У чому полягають особливості обліку зареєстрованого статутного капіталу банку?
30. Як відображається в обліку формування статутного капіталу?
31. Що таке дивіденди і що є їх джерелом?
32. Визначте порядок бухгалтерського обліку дивідендів за власними акціями банку.
33. Як обліковується результат звітного року та розподіляється прибуток банку?
34. Які умови відкриття поточних рахунків суб'єктам господарської діяльності?

35. Вкажіть правила обліку операцій на рахунках юридичних і фізичних осіб.
36. Як відображається в обліку номінал депозиту?
37. Як здійснюється облік нарахування і сплати процентів за депозитами в банках?
38. Які облікові процедури з погашення депозиту ви можете назвати?
39. Як обліковуються депозитні операції в іноземній валюті?
40. Який порядок обліку депозитів овернайт?
41. Які види забезпечення кредиту ви знаєте?
42. В якому документі визначаються умови кредитної операції?
43. Яким вимогам повинна відповідати застава за кредит і як вона відображається в обліку?
44. На яких рахунках ведеться облік кредитів, наданих контрагентам?
45. Дайте визначення проблемних кредитів та охарактеризуйте рахунки, призначені для їх обліку.
46. На рахунках якого класу ведеться облік процентних доходів за кредит?
47. Як формується та використовується резерв під кредитні ризики?
48. Охарактеризуйте порядок обліку операцій з овердрафту.
49. Як здійснюється облік операцій репо?
50. Як обліковуються факторингові та лізингові операції банків?

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальне здавання виконаних робіт.

10. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так й інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 10.1).

Таблиця 10.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Назва теми	Практичне застосування навчальних технологій
<i>Тема 1.</i> Система бухгалтерського обліку в банках та опрацювання інформації в обліковій системі	<i>Міні-лекція</i> з питання "Зміст програми реформування бухгалтерського обліку в банках України". <i>Семінар-дискусія</i> з питання "Роль обліку в системі управління банком. Користувачі облікової інформації". <i>Проблемна лекція</i> з питання "Стандарт та етика поведінки бухгалтера: компетентність, конфіденційність, чесність, об'єктивність"
<i>Тема 2.</i> Облік операцій банку з готівковими коштами	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Причини змін у нормативних актах, що регулюють ведення та облік грошових коштів банку". <i>Робота в малих групах</i> у процесі обліку готівкових коштів та емісійних операцій банку. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Організація касової роботи в банку"
<i>Тема 3.</i> Облік власного капіталу та депозитних операцій банку	<i>Міні-лекція</i> з питання "Найбільш поширені види банківських депозитів та їх особливості". <i>Робота в малих групах</i> у процесі обліку номіналу депозиту, нарахування та сплати процентів за депозитами. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Вибір методів нарахування процентів за депозитами"
<i>Тема 4.</i> Облік кредитних операцій банку	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Відображення операцій репо, урахування векселів, факторингу та фінансового лізингу за юридичною формою чи за економічною сутністю?". <i>Робота в малих групах</i> у процесі обліку різних видів кредитування. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Формування резервів за кредитними операціями банку та їх облік"
<i>Тема 5.</i> Облік операцій банку з цінними паперами	<i>Міні-лекція</i> з питання "Види портфельних та інвестиційних вкладень банку". <i>Робота в малих групах</i> у процесі обліку вкладень у цінні папери з нефіксованим прибутком та боргових цінних паперів.

1	2
	<i>Презентація</i> малими групами звіту "Оцінювання вартості цінних паперів у портфелі на продаж"
<i>Тема 6. Облік фінансових результатів діяльності банку</i>	<i>Міні-лекція</i> з питання "Формування доходів та витрат банку". <i>Робота в малих групах</i> у процесі обліку окремих видів доходів та витрат банку. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Джерела підвищення прибутковості банківських операцій"

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу цієї теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. Під час вибору управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання цього методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробленні ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

11. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль з цієї навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- захист звіту з лабораторної роботи;
- проведення поточного тестування;
- проведення письмової контрольної роботи;
- експрес-опитування;
- проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з цієї навчальної дисципліни проводиться у формі колоквіуму. **Колоквіум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового заліку. **Семестрові заліки** – форма оцінювання підсумкового за-

своєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності письмового завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання письмових завдань увага також приділяється якості, самостійності їх виконання. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться 2 рази за семестр. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Письмова контрольна робота проводиться 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, само реалізація на практичних та семінарських заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.
Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється у вигляді заліку за отриманими протягом семестру балами.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Структура колоквиуму за змістовим модулем 1

Завдання 1 (стереотипне) – 1 бал

(перевірка сформованості компетентності щодо відображення банківських операцій у термінах фундаментальної облікової моделі)

Використовуючи облікові формули балансового звіту та звіту про фінансові результати, розрахуйте величини, які було пропущено під час складання табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Показники діяльності банку, тис. грн

Дати	Доходи	Активи	Витрати	Зобов'язання	Прибутки / Збитки	Капітал
01.01.2011		1 389 606	597 883,2		36 130,8	642 000
01.01.2012	671 395,2			791 684,4	38 260,8	679 852,8
01.01.2013	654 682,8	1 434 907,2	617 373,6	771 978		
01.01.2014			791 418	989 606,4	47 826	849 816
01.01.2015	794 556	1 741 474,8			45 279,6	804 564

Завдання 2 (стереотипне) – 2 бали

(перевірка сформованості компетентності щодо відображення банківських операцій у термінах фундаментальної облікової моделі)

Складіть фундаментальну облікову модель, виходячи із залишків (грн):

1. Заборгованість клієнтів за короткостроковими кредитами 24 120 300.
2. Цінні папери в портфелі банку на продаж 5 500 200.
3. Кошти Державного казначейства України 11 340 900.
4. Кошти в інших банках 1 525 800.
5. Резерв переоцінки основних засобів 500 000.
6. Грошові кошти та залишки в НБУ 29 750 000.
7. Резервний фонд 1 800 000.
8. Довгостроковий кредит, отриманий банком 550 080.
9. Статутний капітал 16 500 000.
10. Кошти банків 11 135 000.
11. Кошти на поточних рахунках СГД 19 070 320.

Завдання 3 (стереотипне) – 2 бали

(перевірка сформованості компетентності щодо класифікації активів, зобов'язань, капіталу банку)

ПАТ "Акцент" випустило 600 акцій номіналом по 12 000 грн. Акції були реалізовані по 12 200 грн за акцію. Банк видав кредитів фізичним особам 01.10.2015 р. на суму 1 500 000 грн під 12 % річних строком на 4 місяці. Проценти за кредитом виплачуються банку 1 раз у кінці строку кредитування. На дату завершення фінансового року дані про діяльність банку мали такий вигляд: кошти на коррахунку в НБУ – 6 000 000 грн; в касі – ??? грн; залучені депозити – 20 560 000 грн; випущені облігації – 2 160 000 грн; придбане обладнання – 3 600 000 грн; кредити, надані клієнтам – 25 560 000 грн, інвестиції у цінні папери – 3 000 000 грн; отримані міжбанківські кредити – 7 080 000 грн; сплачений податок на прибуток – 590 000 грн; доходи банку (включаючи проценти за кредиту за весь строк кредитування) – 4 000 000 грн; витрати банку – 665 000 грн.

Необхідно скласти бухгалтерський баланс та звіт про фінансові результати. Кінець звітного періоду 31.12.2015 р.

Завдання 4 (діагностичне) – 3 бали

(перевірка сформованості компетентності щодо відображення впливу банківських операцій на стан активів, зобов'язань та капіталу банку)

Відобразіть зміни в балансі ПАТ "Світанок" через здійснення таких операцій. Визначте фінансовий стан банку на початок та кінець періоду. Відомо, що станом на 31 грудня банк мав активів на суму 10 000 000 грн, зобов'язань – на 7 000 000 грн:

1. Збільшено статутний фонд банку за рахунок акцій нових емісій 50 000 грн.
2. Списано безнадійну заборгованість ПАТ "Корона", що визнано банкрутом, за рахунок коштів резерву 120 000 грн.
3. Прийнято готівкою на вклади до запитання 345 000 грн.
4. Виплачені готівкою дивіденди акціонерам банку 253 455 грн.
5. Погашені витрати на рекламу перерахуванням з кореспондентського рахунку в НБУ 91 545 грн.
6. Отримано дохід від перепродажу акцій власної емісії 264 700 грн.
7. Від магазину спорт прийнята торгова виручка 50 000 грн.
8. На поточний рахунок приватного підприємця П. Г. Василькова надійшли кошти з іншого банку 27 000 грн.

Завдання 5 (евристичне) – 4 бали

(перевірка сформованості компетентності щодо обліку готівкових коштів банку)

Протягом звітного періоду банком здійснені операції:

1. У касі банку виявлено нестачу коштів.
2. Прийнята готівка на вклад "до запитання" фізичної особи.
3. Клієнт банку фізична особа-підприємець П. В. Юрченко сплатив податки (одержувач коштів знаходиться в іншому банку).
4. Видано кредит фізичній особі на поточні потреби перерахуванням на поточний рахунок.
5. Виданий розрахунковий чек фізичній особі-підприємцю П. В. Юрченко 3 філії банку перераховані кошти на короткостроковий депозит ТОВ "Мегаполіс".

Необхідно скласти бухгалтерські проведення.

Критерії оцінювання колоквиуму за модулем 1

Визначення загальної оцінки за результатами колоквиуму здійснюється як сума оцінок за кожне завдання з урахуванням таких критеріїв оцінювання:

Завдання 1 (має 1 бал)

1 бал	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, за правильним алгоритмом, який демонструє знання фундаментальної облікової моделі, може бути технічна неточність
0,5 бали	вирішення завдання з незначною кількістю помилок, якщо недостатньо точно класифіковані статті активів, зобов'язань та капіталу банку

Якщо завдання не вирішено, оцінка не ставиться.

Завдання 2, 3 (має 2 бали)

2 бали	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, за правильним алгоритмом, який демонструє знання фундаментальної облікової моделі
1,5 бали	вирішення завдання з однією технічною неточністю
1 бал	вирішення завдання з незначною кількістю помилок, якщо недостатньо точно класифіковані статті активів, зобов'язань та капіталу банку
0,5 бали	вирішення завдання зі значною кількістю помилок

Якщо завдання не вирішено, оцінка не ставиться.

Завдання 4 (має 3 бали)

3 бали	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення методологічних помилок, з чітким володінням понятійним апаратом та методами відображення операцій у фінансовому обліку, з демонстрацією впливу операцій на стан активів, зобов'язань та капіталу банку
2 бали	вирішення завдання концептуально правильно, якщо правильно визначений алгоритм розв'язання завдання, загальний підхід до вирішення завдання свідчить про добре володіння студентом матеріалом, є розуміння сутності банківських операцій та їх впливу на фундаментальну облікову модель, але допущені механічні чи незначні помилки

1 бал	вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням неточностей або нерозуміння сутності операцій та їх впливу на стан активів, зобов'язань та капіталу банку
0,5 балів	вирішення завдання зі значною кількістю помилок, коли більшість банківських операцій не відображено у термінах фундаментальної облікової моделі

Якщо студент не надав відповіді взагалі, завдання не оцінюється.

Завдання 5 (має 4 бали)

4 бали	завдання вирішено системно правильно. Продемонстровані знання вітчизняного та зарубіжного досвіду функціонування облікової системи, уміння самостійно використовувати нормативні джерела, інструктивні матеріали з фінансового обліку в банках. Усі бухгалтерські проведення мають бути складені правильно
3 бали	концептуально правильне вирішення завдання, причому продемонстровані системні знання навчального матеріалу та вміння використовувати рахунки, що відповідають змісту операції, проте у деяких бухгалтерських проведеннях допущені незначні неточності
2 бали	під час розв'язання завдання мають місце частково помилкові аргументації щодо вибору рахунків бухгалтерського обліку, завдання виконано без аргументації дій та наявності комплексного бачення складання проведення, припущені концептуальні помилки
1 бал	під час виконання завдання студент демонструє часткове вміння складання проведення, теоретичні знання, але без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, План рахунків, і припускається суттєвих помилок
0,5 бали	під час вирішення завдання спостерігається неопанування значної частини програмного матеріалу, якщо студент не може правильно виконати завдання, стикається зі значними труднощами у процесі обліку банківських операцій

Якщо студент не надав відповіді взагалі, завдання не оцінюється.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 12.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей		
					Форми контролю	Макс. бал	
1	2	3	4		5	6	
Змістовий модуль 1. Облік основних активних і пасивних банківських операцій						50	
Здатність описувати банківські операції у термінах фундаментальної облікової моделі	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках та опрацювання інформації в обліковій системі	Активна робота на парі	1
			2	Лабораторне заняття	Складання фундаментальної облікової моделі	Лабораторна робота	1
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання		
Здатність обирати необхідні бухгалтерські рахунки для запису операцій	2	Ауд.	2	Практичне заняття	Обговорення питань ролі обліку в прийнятті рішень з питань бізнесу, обговорення практичного застосування принципів обліку в банках	Активна робота на парі	0,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення структури Плану рахунків банківських установ	Перевірка домашніх завдань	0,5
Здатність застосовувати принципи фінансового обліку	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами	Активна робота на парі	1
			2	Лабораторне заняття	Визначення впливу банківських операцій на стан активів, зобов'язань та капіталу	Лабораторна робота	5
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання	Перевірка домашніх завдань	0,5
Здатність до обліку готівкових коштів банку	4	Ауд.	2	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань з впливу банківських операцій на стан активів, зобов'язань, капіталу	Активна робота на парі	0,5
					Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань. Поточна контрольна робота	Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань	10

Продовження табл. 12.1

1	2	3	4		5	6		
	5	CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5	
		Ауд.	2	Лабораторне заняття	Визначення елементів звіту "Звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід"	Лабораторна робота	1	
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5	
		Ауд.	2	Практичне заняття	Фронтальні опитування	Фронтальні опитування	10	
	6	CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання	Перевірка домашніх завдань	0,5	
		7	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Облік власного капіталу та депозитних операцій банку	Активна робота на парі	1
				2	Лабораторне заняття	Складання бухгалтерських проведень за касовими операціями та визначення залишок готівки в касі на кінець дня	Лабораторна робота	3
			CPC	4	Підготовка до занять	Підготовка до практичних занять; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5
8	Ауд.	2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 1	Підсумкова контрольна робота	12		
	CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до колоквіуму				
Здатність до обліку кредитних операцій банку, послуг кредитного характеру, формування та використання резервів під кредитні ризики	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Облік кредитних операцій банку	Активна робота на парі	1	
			2	Лабораторне заняття	Визначення структури власного капіталу та зобов'язань банку	Лабораторна робота	1	
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5	
	10	Ауд.	2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань з обліку послуг кредитного характеру	Активна робота на парі	0,5	
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання; підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	0,5	

Закінчення табл. 12.1

1	2	3	4		5	6	
Змістовий модуль 2. Облік інвестиційних вкладень банку та доходів і витрат						50	
Здатність до обліку операцій з цінними паперами у портфелі банку	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Облік операцій банку з цінними паперами	Активна робота на парі	1
			2	Лабораторне заняття	Аналіз кредитного портфеля банку та відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку	Лабораторна робота	5
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5
Здатність до обліку комісійних операцій з цінними паперами та цінними паперами власної емісії	12	Ауд.	2	Практичне заняття	Фронтальні опитування	Фронтальні опитування	10
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань
	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Облік фінансових результатів діяльності банку	Активна робота на парі	1
			2	Лабораторне заняття	Розрахунок дисконту та премії за цінними паперами та відображення їх в обліку	Лабораторна робота	1
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5
	Здатність до обліку доходів, витрат і прибутку банку та складання фінансової звітності	14	Ауд.	2	Практичне заняття	Поточна контрольна робота. Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань	Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань
СРС				4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань
15		Ауд.	2	Лабораторне заняття	Визначення складу та структури доходів і витрат банку	Лабораторна робота	5
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань
16		Ауд.	2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 2	Підсумкова контрольна робота	12
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до колоквіуму	
Усього годин		108	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни				100

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 12.2.

Таблиця 12.2

Розподіл балів за темами

Теми змістового модуля		Лекції	Практичні	Лабораторні	Домашні завдання	Поточні КР	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1	<i>Тема 1.</i> Система бухгалтерського обліку в банках та опрацювання інформації в обліковій системі	1	0,5	1	0,5	10	12	50
	<i>Тема 2.</i> Облік операцій банку з готівковими коштами	1	0,5	5	1			
	<i>Тема 3.</i> Облік власного капіталу та депозитних операцій банку	1	10	1	1			
	<i>Тема 4.</i> Облік кредитних операцій банку	1	–	3	0,5			
Змістовий модуль 2	<i>Тема 5.</i> Облік операцій банку з цінними паперами	1	0,5	1	1	10	12	50
	<i>Тема 6.</i> Облік фінансових результатів діяльності банку	1	10	11	2,5			
Усього		6	21	22	6,5	20	24	100

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 12.3.

Таблиця 12.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекції	Практичні	Лабораторні	Домашні завдання	Поточні КР	Колоквіум	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1	<i>Тема 1</i>	1 тиждень	1	–	1	–	–	–	2
		2 тиждень	–	0,5	–	0,5	–	–	1
	<i>Тема 2</i>	3 тиждень	1	–	5	0,5	10	–	16,5
		4 тиждень	–	0,5	–	0,5	–	–	1
	<i>Тема 3</i>	5 тиждень	1	–	1	0,5	–	–	2,5
		6 тиждень	–	10	–	0,5	–	–	10,5
	<i>Тема 4</i>	7 тиждень	1	–	3	0,5	–	–	4,5
		8 тиждень	–	–	–	–	–	12	12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 2	Тема 5	9 тиждень	1	–	1	0,5	–	–	2,5
		10 тиждень	–	0,5	–	0,5	–	–	1
	Тема 6	11 тиждень	1	–	5	0,5	–	–	6,5
		12 тиждень	–	10	–	0,5	–	–	10,5
		13 тиждень	–	–	1	0,5	–	–	1,5
		14 тиждень	–	–	–	0,5	10	–	10,5
		15 тиждень	–	–	5	0,5	–	–	5,5
		16 тиждень	–	–	–	–	–	12	12
		17 тиждень	–	–	–	–	–	–	0
Усього			6	21,5	22	6,5	20	24	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 12.4).

Таблиця 12.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

13. Рекомендована література

13.1. Основна

1. Кіндрацька Л. М. Фінансовий та управлінський облік в банках: підручник / Л. М. Кіндрацька. – Київ : КНЕУ, 2008. – 816 с.
2. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банку : підручник / Н. Б. Литвин. – Київ : "Хай-Тек Прес", 2010. – 608 с.
3. Облік і аудит у банках : навч. посіб. / О. В. Васюренко, Л. В. Сердюк, О. М. Сидоренко та ін. ; за ред. О. В. Васюренка. – Київ : Знання, 2006. – 595 с.
4. Облік і аудит у банках : навч. посіб. / О. Г. Коренева, Н. Г. Слав'янська, Н. Г. Євченко та ін.; за ред. О. Г. Кореневої, Н. Г. Слав'янської. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. – 493 с.
5. Сімаков К. І. Облік у банках: навч. посіб. / К. І. Сімаков, О. О. Каменська, А. Ю. Нікітіна. – Краматорськ : ДДМА, 2011. – 195 с.
6. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках : навч. посіб. / Г. П. Табачук, О. М. Сарахман, Т. М. Бречко. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 424 с.
7. Фінансовий облік у банках : навч. посіб. / А. М. Герасимович [та ін.] ; за заг. ред. А. М. Герасимовича. – Київ : КНЕУ, 2010. – 550 с.

13.2. Додаткова

8. Ботвинкин В. М. Беседы о банковском учете / В. М. Ботвинкин. – 2-е изд., доп. и перераб. – Днепропетровск : АРТ-ПРЕСС, 2005. – 384 с.
9. Литвин Н. Б. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності комерційних банків : навч. посіб. / Н. Б. Литвин. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 362 с.
10. Облік і аудит у банках : підручник / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз та ін. ; за ред. проф. А. М. Герасимовича. – Київ : КНЕУ, 2005. – 536 с.
11. Спьяк Г. І. Облік і аудит у банках : навч. посіб. / Г. І. Спьяк, Т. І. Фаріон. – Київ : Атіка, 2004. – 328 с.
12. Чмутова І. М. Фінансовий облік у банках : конспект лекцій / І. М. Чмутова. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 178 с.

13.3. Інформаційні ресурси

13. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 27.12.2007 р. № 481 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0048-08>.

14. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 17.11.2004 р. № 555 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1511-04>.

15. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 20.10.2004 р. № 49 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1425-04>.

16. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами та фінансовими інвестиціями в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 22.06.2015 р. № 400 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0400500-15>.

17. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22 ; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

18. Інструкція про ведення касових операцій банками України, затверджена Постановою Правління НБУ від 01.06.2011 р. № 174 ; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0790-11>.

19. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах, затверджена Постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492 ; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>.

20. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена Постановою Правління НБУ від 24.10.2011 р. № 373 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.

21. ЛигаБизнесИнформ. – Режим доступа : <http://www.liga.net>.
22. Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nau.kiev.ua>.
23. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
24. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
25. План рахунків бухгалтерського обліку банків України, затверджений постановою Правління НБУ від 17.06.2004 р. № 280 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04>.
26. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, затверджене Постановою Правління НБУ від 25.01.2012 р. № 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Фінансовий облік у банках" за Національною рамкою кваліфікацій України

45

Складові компетентності, які формуються в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках та опрацювання інформації в обліковій системі					
Здатність описувати банківські операції у термінах фундаментальної облікової моделі, класифікувати статті фінансової звітності	Склад ресурсів та капіталу банку, подвійний запис, види бухгалтерських рахунків	Сутність, завдання і принципи фінансового обліку в банках; відмінності фінансового і управлінського обліку; склад фінансової звітності в банках; План рахунків бухгалтерського обліку в банках	Вміти складати фундаментальну облікову модель, виявляти вплив банківських операцій на стан активів, зобов'язань та капіталу банку	Зрозуміле і недвозначне донесення достовірної інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду під час дослідження теоретичних аспектів фінансового обліку в банках	Відповідальність за точність і коректність складання фундаментальної облікової моделі та обґрунтованість висновків
Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами					
Здатність відобразити у фінансовому обліку операції з готівковими коштами	Види операцій банку з готівковими коштами. Документи для здійснення касових операцій банку	Знати обіг економічної інформації в системі фінансового обліку в банках; особливості обліку операцій з готівковою іноземною валютою та банківськими металами; розуміти основи організації фінансового обліку касових операцій в банку	Уміти вести облік прибуткових та видаткових касових операцій банку; вести облік підкріплення каси з каси іншого банку або з каси НБУ; вести облік операцій з купівлі-продажу готівкової іноземної валюти	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості здійснення касових операцій	Відповідальність за якість бухгалтерських проведення, за якість сформованих документів стосовно касового обслуговування клієнтів. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Облік власного капіталу та депозитних операцій банку					
Здатність відобразити у фінансовому обліку операції з формування власного капіталу, відносин з акціонерами, операцій з залучення депозитів, нарахування процентів та погашення	Порядок створення банків в Україні, вимоги до капіталу, порядок проведення депозитних операцій, види депозитних рахунків	Знати характеристику рахунків, призначених для обліку капіталу банку; основні правила обліку операцій, пов'язаних з формуванням капіталу, з власними акціями, з нарахуванням та виплатою дивідендів; розуміти структуру капіталу та вимоги до його відображення у фінансовій звітності. Знати особливості обліку коштів на поточних рахунках та строкових коштів суб'єктів господарської діяльності; принципи обліку коштів до запитання і строкових коштів фізичних осіб; особливості обліку депозитних операцій	Уміти обліковувати операції з формування статутного фонду; вести облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій; обліковувати операції з викупу банком акцій власної емісії та їх подальшої реалізації; вести облік операцій, пов'язаних із нарахуванням дивідендів та розрахунками з акціонерами. Уміти обліковувати операції за поточними рахунками клієнтів банку; відкривати депозитні рахунки; вести облік номіналу депозиту під час виплати процентів за період та авансом; вести облік нарахування і сплати процентів за депозитом; вести облік погашення депозиту	Встановлення комунікативного контакту з акціонерами банку та із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про структуру капіталу банку, внески акціонерів, дивіденди та про формування та розподіл прибутку. Донесення інформації про особливості, переваги та недоліки використання різних видів депозитних договорів	Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проведення. Відповідальність за якість сформованих документів стосовно відносин з акціонерами та контрагентами банку. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
Тема 4. Облік кредитних операцій банку					
Здатність до обліку кредитних операцій банку, послуг кредитного характеру, формування та використання резервів під кредитні ризики	Форми кредиту, етапи процесу кредитування, особливості надання послуг кредитного характеру, сутність лізингу, факторингу, врахування векселів, операцій репо	Знати поняття і складові кредитної політики банку; організацію обліку кредитних операцій банку. Розуміти сутність кредитних операцій та організацію кредитної роботи в банку	Уміти вести облік отриманих та наданих кредитів, номіналу кредиту, кредитного договору та зобов'язань з кредитування, гарантій та застави. Вести облік нарахованих доходів та витрат, пов'язаних з кредитною діяльністю. Вести облік операцій репо; кредитних операцій, пов'язаних з вексельним обігом; облік факторингових та лізингових операцій. Уміти формувати та обліковувати резерви під кредитні ризики	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості, переваги та недоліки використання різних видів кредитних договорів	Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проведення. Відповідальність за якість сформованих документів стосовно кредитних операцій банку. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Облік операцій банку з цінними паперами					
Здатність до обліку операцій з цінними паперами у портфелі банку, комісійних операцій з цінними паперами та цінними паперами власної емісії	Види операцій банку з цінними паперами. Правила віднесення цінних паперів у торговий портфель, портфель на продаж та до погашення. Методи оцінювання вартості цінних паперів. Поняття дисконту та премії за цінними паперами	Знати характеристику операцій з цінними паперами та вимоги щодо відображення їх у звітності; структуру відображення цінних паперів у Плані рахунків бухгалтерського обліку. Розуміти сутність та класифікацію цінних паперів та видів банківської діяльності на фондовому ринку	Уміти вести облік комісійних операцій з цінними паперами та з цінними паперами власного боргу. Уміти відображати в обліку придбання боргових цінних паперів з дисконтом або з премією. Уміти вести облік переоцінки цінних паперів, нарахування доходів за ними; вести бухгалтерські записи з реалізації цінних паперів. Уміти вести облік зменшення корисності цінних паперів та формування резервів	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Встановлення комунікативного контакту з різними типами суб'єктів фондового ринку. Донесення інформації про особливості різних типів цінних паперів	Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проводень. Відповідальність за якість сформованих документів стосовно інвестиційних та комісійно-посередницьких операцій банку. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
Тема 6. Облік фінансових результатів діяльності банку					
Здатність до обліку доходів, витрат і прибутку банку та складання фінансової звітності	Види банківських доходів та витрат. Джерела формування прибутку банку	Знати структуру і характеристику 6-го і 7-го класу Плану рахунків бухгалтерського обліку; особливості формування фінансового результату банку та прибутку до оподаткування. Розуміти вимоги МСБО та НП (С)БО до відображення доходів і витрат у фінансовій звітності	Уміти застосовувати методику складання балансу банку. Уміти застосовувати методику складання звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів. Уміти визначати та оцінювати обсяг, динаміку і структуру доходів банку; визначати чистий процентний, чистий комісійний дохід та загальний операційний прибуток банку	Встановлення комунікативного контакту із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації щодо доходів та витрат банку	Відповідальність за якість бухгалтерських проводень. Відповідальність за якість сформованої звітності банку. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	10
4. Структура навчальної дисципліни.....	14
5. Теми та плани семінарських занять.....	15
6. Теми практичних занять	16
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами	18
7. Теми лабораторних занять.....	21
8. Самостійна робота.....	22
8.1. Контрольні запитання для самодіагностики	24
9. Індивідуально-консультативна робота	26
10. Методи навчання	27
11. Методи контролю	30
12. Розподіл балів, які отримують студенти	36
13. Рекомендована література.....	42
13.1. Основна.....	42
13.2. Додаткова.....	42
13.3. Інформаційні ресурси	43
Додатки.....	45

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК У БАНКАХ

**Робоча програма
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Чмутова** Ірина Миколаївна
Азізова Катерина Михайлівна

Відповідальний за видання *О. М. Колодізев*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2017 р. Поз. № 42 ЕВ. Обсяг 49 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*